

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVI.

V Ljubljani 20. maliga serpana 1863.

List 21.

Ss. Hermagor in Fortunat.

Dans kristjanje serca povzdignite,
Se obhaja dan in praznik svet;
Dal je Bog očetam nauke skrite,
Že je tega osemnajst sto let:
Jih učila sta ss. Mohor, Fortunat,
Oznan'vala biser vere zlat'.

V srečni Oglej, mesto starodavno,
Prišel sam sv. Marka evangelist,
Kazal je stezo v nebesa ravno,
In učil Gospodov nauk čist',
Verin kmalo bil je keršenik
Tud sv. Mohor, zvest' naš pomočnik.

Sam sv. Peter Mohorja posvetil,
Ogleju ga v prvo škofa dal;
Tukaj si je večno krono spletel,
Jezusu ovčic velik' nabral.
Vera bila prvi mu zaklad,
Za njo ječo, smert terpel je rad.

Grozno trinogi so ga ječili,
Tepli, tergali, ga žgali v stran;
Al svetnik, če je v britkejši sili,
Bolj časti Boga in vero bran',
Zanj terpeti njemu je sladkost,
Zanj umreti rajska učenost.

Bil ga v martri Bog je povelical,
Ječa se žari ko svitli raj;
Mohor je učil in vero pričal,
K njemu vse germi na svitli kraj;
Čudeži nezmérno se množé,
Za sv. kerst Slovenci se glasé.

Sveti Mohor vé, de mu je umreti,
Za-se Fortunata sporoči;
Al Sebast če vero vso zatreti;
Fortunata v ječo djal' veli;
Ljudstva se boječ — povelje dá,
V mraku ob glavo rabelj déne obá.

Sveta Mohor, Fortunat, svetnika!
Za naš národ sta prelila kri;
Bod'ta tud nam zvesta pomočnika,
De slovenski ljud sveto živi,
In na vajno prošnjo srečno kdaj
Zberemo se k Bogu v sveti raj.

Svitoslav.

Obhajanje ss. Mohora in Fortunata.

Premislík za ta dan.

Po njih sadu jih bote spoznali.
Mat. 7.

Nesrečni so bili pred davnim časam naši spredniki in očaki, ker praviga Boga poznali niso. Pa zgođej je pri-svetila luč sv. vere tudi slovenskim narodam; že precej v začetku kmali je bil med drugimi tudi nekdanjim Slovenam,

več ali manj sv. evangelij oznanovan. De nas je Bog ljubil, je pokazal s tem, de je celo aposteljne pošiljal do naših očetov. Na izhodnjih stranéh je bil prišel sv. apostelj Pavel celo do Soluna ali Tesalonike, kodar je bilo že zgođej veliko Slovenov, je tamkaj sv. evangelij oznanoval in Solunčanam celo liste pisal. Gotovo pa je bilo to seme keršanstva vzrok, de sta čez kaj stoletij pozneje od tod izhajala velika slovenska aposteljna Ciril in Metod, ki sta nar veči del Slovenov nekaj v veri poterdila, narveč pa pridobila. Na severni strani pa je nekaj po 40. letu po Kristusovim rojstvu sv. evangelist Marka, učenec sv. Petra, pripridigal gori do Ogleja (Akvilleje). To mesto je bilo tačas na večeru prvo mesto za Rimam, bi djal, ob oglu jadranskiga ali terzaškiga morja. Bil je pa imenitni Oglej l. 452 od kralja Hunov Atila razdert, in dandanašnji je le še terg v goriskim okrogu s kacimi 1700 prebivavci, veči del ribči. Tukaj se je obudil véliki apostelj sv. Hermagora ali Mohor, ki vse tako kaže, de je bil sam slovenskiga rodu. Okrog Ogleja je prebivalo veliko Slovencev, zlasti na sever, in narpred de tudi v mestu. Pa temu bodi že kar je, toliko je gotovo, de sv. Mohor sliši nauke sv. Marka, je njih lepote globoko ginjen, se da kerstiti, je tega evangelista nar zvestejši učenec, ga spremi v veliko mesto Rim, in tamkej sam sv. Peter Mohorja posveti škofa za Oglej in vse okrajne oglejske. Tedaj je že sv. Peter, prvi poglavar sv. Cerkve, oskerbel slovenskim okrajinam prvega škofa. Z veliko gorečnostjo je Hermagora ali Mohor učil in veliko Oglejcev pokristjanil. Iz Ogleja se je keršanstvo razširilo po Primorskim, Kranjskim, Koroškim, Stajarskim — tje doli v Hervaško in Ogersko. Tovarš sv. Mohorja pa je bil njegov diakon sv. Fortunat. — Vidite tedaj, de naša dežela ta velika svetnika po pravici časti za svoja posebna varha in pomočnika, de je tudi prav spodobno, de se njuni podobi tukaj na altarji znajdete in častite, — pa tudi de se njima letas še posebno zahvalimo za njun trud za naše očake, ker od ss. Mohorja in Fortunata smerti se smé šteti že 1800 let. Toliko časa že saj nekteri našiga naroda praviga Boga poznajo. V čast in hvalo današnjiga dne se torej ozrimo nekoliko malo na to, kaj sta delala in terpela ss. Mohor in Fortunat za nas; in pa zakaj sta se za nas trudila.

I. Sv. Mohor, posvečen škof od sv. aposteljna Petra, je delal v vinogradu Gospodovim blizo dvajset let. Kako lepo že je cvetla sv. vera, kako deleč na okrog se je bila v tolikim času razširila, to si je lahko misliti. Prav zvesti služabniki Božji pa malokrat gredo skoz življenje brez britkost in preganjanja, kakor dandanašnji, tako nekdej. Grozovitni trinog Neron je živel in cesaril v Rimu ob tistim času (od l. 54—68). Štelo se je, de je bil prijatelj umetnost, pevec in pesnik, kazališnik itd. Pa ravno na pol učeni so dostikrat nar veči pastirji svojiga hudiga pozele-nja, zlasti ako imajo še premoženje, de so zmiraj siti in

napojeni. Ravno taki je bil Neron, in k temu pa kervi žejin kakor volk in ris. Umoril je, večidel že pred 32. letam svojiga življenja, svojiga popolbrata Britanika, svojo mater Agripino, popolestro in ženo Oktavijo, svojiga učnika Seneka, svojo drugo ženo Popeo in veliko starasinov rimskiga mesta. Ta pošastni nevernik je čez vse to (l. 64) iz prešernosti rimsko mesto zažgal, potem kristjane tē hodobije obdolžil in njih nezmerno število neusmiljeno pomoril. Ravno tako je storil mnogim bogatim in imenitnim Rimljanam, ker jim ni zaupal, ali pa de je njih premoženje poropal. Tako se je godilo in se po svetu še godi ljudem pod neverskimi poglavarji. Ravno ta neusmiljeni cesar je bil razprezel veliko preganjanje kristjanov tudi po vsem cesarstvu. V Rimu je dal sv. Petra križati, sv. Pavla ob glavo djati, kristjane s smolo oblivati, jih na prosto postavljati in zažigati, de so mu po noči kakor svetilnice svetili. Pri taki svitlobi med smertnim pojemanjem gorečih so se sprehajali samopašni Rimljanje po Neronovih vertih! Veliko jih je bilo križanih, ali pa v zverske kože positih, na ktere so pse huskali, de so reveže raztergali. In se na veliko družih načinov so bili terpinčeni.

Taka strahovitost tudi Ogleju, ondodnim kristjanam in zlasti ss. Mohorju in Fortunatu ni odšla; tode kri marternikov je bila seme novih kristjanov. Poglavar v Ogleju je bil takrat Sebast, hudobnež kakor Neron, kteriga se je bolj bal kakor Boga in se mu iskal s tem prikupiti, de je kristjane in Jezusov nauk zatiral. Bil je med drugimi sestre in device Evfemijo, Rotijo, Teklo in Erazmo zročil njih lastnemu očetu, terdovratnemu malikovavcu Valenciju, kteri jim je po mnogoterim terpinčenji z lastno roko glave posekal in jih v vodo Natise pometal. Zato je pa precej po tem nezdušnim djanji strela ubila očeta in njegove rabeljne. Častitljiva martra in smert tih devic, ki je bila z velikimi čudeži zedinjena, se je deleč razglasila, ljudstvo je stermelo in keršanstvo naglo rastle; tretjina Oglejanov se je pokristjanila.

Sebast zve, de je vsemu temu vzrok Mohor in se silno razserdi. Od malikovavcov podpihovan ga da zapreti, in ker pred njim neprestrašeno pove, de že nad dvajset let Kristusu služi, ga ukaže dolgo dolgo kervavo pretepati. Sv. Mohor pa Kristusa za terpljenje hvali in zasmehuje poglavarjevo togoto. Torej veleva, ga na klado raztegniti in z grebeni tergati, z gorečimi baklami ga vžigati, k konju privezaniga po mestu vlačiti. Živa vera Hermagorova pa je bila močnejši mem vsih tih neusmiljenost, ker če je bolj terpel, bolj sladko je od Jezusa govoril in ga hvalil.

Zavolj tolike ostudnosti Sebastove je vse mesto po koncu in se trinogu grozi, kteri se ustraši in škofa zopet da odpeljati v ječo. Tode novi čudeži se godē. Hermagora moli in Boga hvali, rane se mu zacelijo, ječa se razsvetli, kakor svetli raj. Jetničar Poncijan pade školu pred kolena in ga prosi za sv. kerst. Podučen, keršen oznanuje po vsem mestu, kaj se v ječi godi, in de je le vera v Kristusa prava in resnična. Vse ljudstvo germi k Mohorju, ga poslusa, se čudi, sterma, se kerševati daje — zlasti sv. Fortunatu, kteri je takrat se na prostim bil. Bil je med temi Gregorij, imenitnik iz Ogleja, kterimu je bil Mohor sina ozdravil; gospa Aleksandrija, kteri je bil pogled izprosil. Ker so pa neverniki zvedili, de menijo kristjani po Mohorjevi smerti Fortunata diakona naslednika izvoliti, in ker je bil Fortunat Aleksandrijo, od Mohorja podučeno, potlej kerstil, je dal Sebast tudi Fortunata v ravno tisto ječo vreči. Čudeži pa so se še le bolj množili in tolike množice so k vojskovavcama Gospodovima vrele, de se je poglavar zmiraj bolj ljudi bal; poslal je torej rabeljna v ječo, ki je spričevavcama Božjima glavi odsekal, in jima tako vrata nebeške odperl. Poncijan trupli skrivaj vzame in kri zbere, pobožna Aleksandrija s pomočjo Gregorija pa ju mazili in na svoji njivi častitljivo pokoplje. Tako sta šla v nebeško čast preslavna patrona naša ss. Hermagor in Fortunat, ki ima nasa dežela

veliko česenje do nju in je njima na čast toliko cerkev zidanih, toliko altarjev in podob postavljenih. — med njimi tudi novi podobi na tem altarji Matere Božje. (K. nasl.)

Popotni spominki.

Romanje k sv. Kervi v zgornjem Gorotanu.

V častilni spomin štiristoletnice slavne ljubljanske škofije popisuje

Jož. Levičnik.

(Dalje.)

Zad pustivši šent. Lorenc postaja dolina širja; in pokaže se kmali gori konec taiste pod golim „Reiskofel-om“ farna vas Višprijanska (Weissbriach). Obdajajo sicer imenovano vas, ki ima katoliško cerkev in evangelijsk tempel, rodovitne polja; vender pa se sledi v naravi že značaj planinskih krajev. Spomina vredno je še, da od šentmohora do Višprijan (2 uri dalje) nahaja se na stermih gričih ob desni strani doline sled dveh starih razvalin, od kterih ljudski glas pripoveduje, da stale ste še pred Kristusovim rojstvom. Zdaj se ne vidi razan gladkega prostora verh gričev nič, kar bi starinoslovcu dajalo razjasnenje tū stojecih nekdanjih stavb; — zob tolikanj stoletij spremenil je vse v prah in pepel ter pokril z odejo zelene rušnje. —

Po kratki pomudbi in mali juzini v Višprijanah zapustil sem, še vedno od svojega blagega gostoljuba spremljevan, imenovani kraj. Stala mi je zdaj naprej pot čez 3.388 čevljev visoko Križno goro (Kreutzberg), na kteri se nek še nahajajo sledi turških obkopov, in kjer so bili tudi boji leta 1813 s Francozi. Cesta se spusti koj za vasjo navkreber in pelje skoz tamne smrečja in zopet mem planinskih senozet. V eni uri dospē se na verh, kjer slabo znamenjiče (od tistihdob nek že popravljen) vabi popotnika k česčenju. — Cesta gre zdaj navzdol. Pervo kar je žalostno-znamenitega viditi, so na desno ob poti razvaline stare katoliške cerkve. Kdo bi se bil tudi pečal tū na taki samoti za popravo njeno, ker prebivavstvo okolice večji del vklanja se lutrovim zmotam. — Od razvaline dalje pelje pot skozi dolgi smerekovi drevored, ki je skor gotovo postavljen zastran zimskih neviht, da naznanuje popotnikom sled ceste. Vedno polagoma navzdol gredočemu pokazala se je kmal na desno od ceste mala steza in poleg nje stojeci kazavec z nemškim napisom „Pot k Franc-Jozefovi višini.“ Potrudi se, dragi bravec, le ene korake z manoji proti majhnemu gričku, kamor naji steza pelja, in v gledal boš tū gotovo nikakor ne pričakovano panoramo. — Med ozko podolgasto sotesko, obdano od visocih gorá, ti je tu mati narava od zapada proti jutru razlila (2831 čevljev čez višino morja in 100 seznjev nad reko Dravo) jezero, kake pol ure široko, cele 3 ure pa dolgo, ki spira s svojimi višnjevim valovi samotne bregove. Imenuje se: Belo jezero. Sicer obdaja sprednjo (zapadnjo) stran njegovo petero vasi s svojimi rodovitnimi polji, — dalje doli proti izhodu pa ga ne vidiš človeškega stanovanja. Sterme pečine sterle tam doli tik ob obrežju navpik enako strahovitnim stražnikom; mogočne jelke in mecesni segajo s svojimi vejami dalje tje nad zerkalo jezera ter se ogledujejo v globocih valovih njegovih kakor v čarobnem ogledalu. Smertna tihota vlada v onem samotnem kotu. Le rib bogate brezna privabijo ribčevi čolnici kjekdaj tje doli, pa gorjē mu, ako se nebo hipoma prevleče in tamne megle jezero zakrijejo; takrat čas je urno iskati varnega zavetja, zakaj valovi tega v lepi uri tako mirnega vodnega zerkala razserdijo se o vremenskih nevihtah strahovito, in pogoltnili so že marsikterega v mokri grob svojih tamnih globočin. — 8. sept. 1856 je bil tukaj postavljen mični pavilon, raz kterega sta memo potujoča svitla cesar in cesarica pregledovala vpricho silne množice ljudi berhko okolico. —

Naprej je šlo popotvanje po tihi samoti skoz gojzd in mem senožet; večjidel navzdol. Prihajalo mi je čezdalje bolj dolgočasno, zlasti ker sem se mogel tudi s svojim milim prijatlom posloviti. Moj mili gostoljub in spremljevalec me je pri samotni gostilnici zapustil ter se proti domu vernil, meni pa je kazalo čisto samemu dalje iti, in to mi je z otožnostjo navdajalo serce. Da bi se nama obema žalni trenutek prikrajšal, se hitro ločiva s kratkimi besedami in tiho greva vsaki na svoj pot. —

Dravska dolina se mi sčasoma odpera vedno bolj in bolj, pokaže se mi kmali gori pod goró unkraj doline prijazni terg Greifenburg; al še sem tolkel in tolkel, preden sem prišel do ravnine, kjer se mi je pokazal velik oddelek zgornjo-dravske doline. Na desno doli bilo je viditi proti Sachsenburg-u, na levo gori pa so se mi že kazale tirolske gore. Cesta pelje zdaj tik pod levim hribom doline v farno vas Jesanec (Weisach), prestopi naprej gor derečo Dravo in pelje napešev čez dolino ravno tje v Greifenburg.

Ta terg je ob veliki cesti, ki derži od Celovca v Tirole in je v njem poštna postaja. Ker sem hotel še danes do Lienca v Tirolah (dve pošti dalječ odtod) priti, mi je kazalo tu po kakem vozu se ozirati, kterege sem tudi kmali dobil. Po južini pogledal sem hitro nekoliko po tergu, kjer pa razun gradú in cerkve ni nič posebnega viditi. Grad stoji sterma zadej za tergom, kakor da bi ga mogočno nadvladal. Cerkev je zlo lepa, ne toliko zavolj stavbe ali zloga, ker je bolj nizka, kolikor zavolj posebne snažnosti. Altarji so bili še le pred malo časom prenovljeni; lepo barvane zagrinjala ob oknih pa so dajale cerkvi in njeni opravi nekako resnobno in sveto tamnoto. —

Kar Greifenburg drugač zadene, ima glede povodinj tudi on svojega silnega sovražnika. Stermi, 8534 čevljev visioki „Kreutzek“ v severni strani terga zbira v svojem podnožju na videz sicer pohlevni Knopni potok; al kadar nalivi strugo njegovo napolnijo, takrat razširja on strah in trepet. Zlasti noč od 1. do 2. listopada 1851. leta ostala bo Greifenburčanom še dolgo v strahovitem spominu. Hude plohe prejšnjega dne prizadevale so stanovnikom britke kerbi; marljivo so delali in čuli ob nasipih in jezovih, ki so bili gor za tergom za obrambo napravljani. Al druga buda ploha v tamni noči hipoma pridervi strašni hudournik, ki jezove nad tergom predere in se s strašnim šumenjem po ulicah razlije. Zalostno kliče plat-zvona preplašene prebivavce iz spanja ter opominjal jih k begu; al le v visoko stojećem gradu najti je bilo zavetje. Zamolkli glasovi zvonov, vpitje in tarnjanje prebivavcev, tuljenje živine, strašni grom in blisk, hrušenje valov — vse to je misli obudovalo, da približuje se konec sveta. Akoravno je bila noč strašna do konca, je vendar še le nastajoči dan pokazal stanovnikom pravo gnju-obo razdjanja. Se zmiraj je divjal potok, v strašno reko narašen, skozi ulice terga, dervivši saboj drevesa s koreninami vred, pečine, sipo, gleno in pesek ter razlival gosto šaro celo skozi okna pervega nadstropja v hiše, izmed kterih so se ene že od strašne nevihte podirale. Pa ne le tu, — tudi doli po terzanskem lepem polju tje do ne manj razserdene Drave razsajal je potok strahovito, kjer je ali pušcal na sežnje visoko sipe, ali pa je kopal globoke rove in odnašal rodovitno perst. Čez nekaj dni, ko se je potok zopet utekel, prederli so si stanovniki pri oknih pervega nadstropja duri v svoje postopja in vlačili vodeno šaro ven. Koliko škode, koliko dela je prizadajalo vse to ubogim ljudem, ni izreči. Sam svitli cesar poslali so svojega lastnega pobočnika (adjutanta) v te kraje, da delil je od Njih blage roke poslanske bogate denarne dari. Tudi so visoki vladar ukazali, da naj se tu kakor tudi dalje gori po dravski dolini na krajih, kteri so hudournikom naj bolj izpostavljeni, napravijo visoki in varni jezovi, kar se je tudi zgodilo. Čudi se nevedni, o lepem vremenu tukaj mem gredoči popotnik, čemu za take male studenčike (po nekaterem komaj da vo-

dica šumlja) tako močni jezovi; al o povodnjah hvali on modro napravo skerbne vlade. (Dalje nasled.)

Storesnost sv. Alojzija, šolskiga patrona.

1. Sv. Alojzija god pridiga in peta sv. maša z blagoslovama; in pesmijo tega svetnika.

2. Potem (boljši pa kak drugi dan *) popoldan, pridejo vsi učenci v šolo. Mladenci imajo šop cvetlic na persih; deklice v dekliških šolah pa venec od leve rame proti desni podpazhi (guirlande). Ako ima vsaki paličico s šopkam cvetlic, katero v procesiji v roci derži, je kaj lepo viditi.

3. Potem gre procesija na odmenjeni kraj: vsak razdelik skupej za svojim banderam, ako ga nimajo, naj kako drugo venčano znamenje razrede loči.

4. Kadar na odmenjeni kraj pride, se razdelijo po šolskih razdelkih, si odpočijejo, tudi kaj vžijejo.

5. Zdaj se začne očitna poskušnja iz glave: iz kersanskega nauka, številstva itd.; tudi kakí govori, pripovedke, zgodbe. Kateri nar boljši odgovorijo, dobé svetinjice na persi.

6. Potem se pojó svete in tudi druge poštene pesmi.

7. Zdaj dobijo kaj jesti in vina z vodo mešaniga.

8. Za tem se začnejo hoje (marsiranje), igrače in druge veselice, p. terden most, slepa miš, pisker na kolu z zavezanimi očmi ubijati...

9. K koncu še ostanke povžijejo, in gredo zopet v procesiji na oznanjeni kraj do šole ali kamor že, in potlej domu.

Opomba. Vlani smo imeli domačo muziko seboj.

Ne veste, kaj take in enake veselice pri mladosti zdajo; le poskusite. Zanikerni šolarji ne smejo zraven biti. Zato so peli škof Slomšek:

O blažene leta nedolžnih otrok.

Vé imate veselje brez težkih nadlog;

Oh kako vas serčno nazaj poželim.

Al vé ste minule, zastoj se solzim!

J. Virk.

Resničen pogovor nekega otroka z judom.

Ni davno, kar je jud prišel v kersansko hišo po opravilih. Šestletno dete prebira male molitvene bukvice, in ko jud v hišo pride, mu reče da nikogar doma ni; mati, da kmalo pridejo, očeta pa do noči ne bo.

Jud se vsede in vpraša z milim glasom otroka, kaj gleda.

Otrok mu nese bukvice pokazat, jih odpre in začne mu stacijone razlagati: Vidite, kako je mogel naš Bogec hudo terpeti za naše grehe; oh, pogledjte no, kako ga ta gerdi jud bije (poljubi križ). Zakaj pa to?

Jud. E, ne vem.

O. Slišite! vi pa ne bodete v nebesa prišli, ker vas angel ne bo hotel vzeti v nebesa.

J. (smejé). Zakaj pa ne?

O. Mama so pravili, da judje Boga preklinjajo in nikdar k spovedi ne grejo, da je celo en jud Jezusa prebodel. Oh, kaj ne, Vi bi tega že ne hotli storiti?

J. (kakor bi se zamislil, gleda skoz okno in vpraša): Kaj pa so mama rekli, kdaj pridejo?

O. Rekli so, da ko na tergu vse opravijo in ko bo sveta maša minula, pa pridejo. Slišite! Vi pa ne hodite k maši?

J. Kdo ti je pa to povedal? Sej ni res!

O. (mu požuga): O ne, o ne, ne hodite ne, že vem; ne rečem, kdo je povedal. Oh, to vas bo pekel ogenj v

*) Elasti, ako se ta dan tudi sv. Obhajilo napravi, kar je mende nar pripravniši.

peklju: bote že vidili, kako je Bog hud na Vas, ker ste ga umorili! (Prebiraje bukvice najde lepo podobico Matere Božje, katero koj poljubi in potem judu ponudi, rekoč): Nate, kušnite Mamko Božjo!

J. (se brani ter glavo na stran vleče, rekoč): Le ti imej to podobico, vidiš, jez sem umazan, vtegnil bi ti jo umazati.

O. Sej ni res; vi nečete, ker ste jud. Slišite! pa zakaj so judje Jezusa umorili, ker je bil tako lep in ljubeznjiv?

J. Da, da lep (se nasloni in zamisli).

O. Ali ste že vidili našo novo podobo Jezusa Kristusa, katero so ata na zadnjem somnji kupili? Kaj?

J. Ne.

O. (vstane, vzame stol in sname podobo, ter jo nese k judu): Oh, pogledjte no, kako je Jezus mil! Pa ne velja veliko taka podoba. Kaj ne, de je lepa? Ali jo imate Vi? Jo bodele kupili? Vam hočem pokazati, kje se dobiva.

Pri teh besedah mati pridejo ter otroka prav resno vprašajo, zakaj podobe viseti ne pusti. Jud reče, da mu je že vso vero razlagala mala deklica. Mati pa strašijo pred judom deklico, da tudi nje ne bo angelj v nebesa vzeti hotel, ker ne vboga. Jud otroka draži, rekoč: Vidiš, da bom prišel v nebesa, al vidiš?

O. Ne bote ne, ker ste jud (pa ven steče).

L. Vinički.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Osemnajststoletnico ss. Hermagora in Fortunata, oznanovavec sv. vere in patronov naše škofije, je 11. in 12. t. m. oznanovalo sem ter tje slovesniši zvonilo, cerkveno petje itd. V Ternovem ste na stranskem altarij Matere Božje podobi teh častitljivih naših aposteljnov. Torej so bile ta dan opravila pri tem altarij.

Iz Ljubljane. Bratje Hervatje znajo prelepo slaviti svoje imenitne in zaslužene može, pa s tem spoznavati tudi svojo lastno dostojnost. K imenitni slovesnosti ss. Cirila in Metoda, ki so jo une dni obhajali, so dali na svitlo zalo spominico „Tisučnica slovjenjskih apostolah ss. Cirila i Metoda“ z mnogoterimi spisi z latinskimi, cirilskimi, glagolitskimi čerkami v pesmih in prostem govoru. Bukve v četertini obsegajo 11 pol. — K temu so dali kovati tudi svetinjo, ki ima na eni strani častitljivi podobi slav. aposteljnov z letnico 863, na drugi pa napis: „Uspomena na tisučgodišnjo slavu sv. Cirila i Metodija slav. apostolah. Zagreb 1863.“ —

S Križne gore 7. mal. serp. Ravnopravnost vér. V 6. seji hiše poslancev 27. roznika t. l. je poslanec gosp. Sindler se vzdignil zoper pastirski list knezoškofa Tridentskiga. Ta list, pravi on, ne zadeva samo zoper ravno-pravnost, ampak tudi zoper pravico. Poslanec g. Sindler se pritoži, de list imenuje novoverstvo eno nar hujih skušnj, s katero je Bog svojo cerkev na zemlji obiskal, de je v listu Martin Luter obdolžen, kakor bi bil le svoji strasti stregel in puntarsko laudero zoper cerkev Jezusa Kristusa vzdignil, de so se okoli njega naj bolj zaverženi ljudje Evrope zbrali, de list popisuje politiko tistih mogočnih knezov, ki so se od prostosti zapeljani k novi veri obrnili, dalje, de list grajo krivo učenost, s katero so novoverci velik kos Nemčije in Galije v pogubo spravili, verh tega celo, de ta hudobna gorečnost še zdaj plamenj; misli torej govornik g. Sindler, al niso rečene reči take, ktere se morajo po avstrijanskih kazenskih postavah strahovati?

Zalibog! de je bil Sindler kervavi sodnik (Kriminalrichter), kakor sam pravi, več let, torej jurist, in ne vé, de po nauku cerkvenih pravie res zamore vladar nekatolicanam ravno-pravnost v državljanskih pravicah dodeliti, tode „salvis iuribus et privilegiis Religionis et Ecclesie catho-

licæ propriis,“ ino ena naj prvih pravie ino celo dolžnost katoliške vere ino cerkve je, de smé in mora katoliški škof svojim vernim govoriti ino pisati od resnice ino lepote sv. katoliške vere, pa tudi smé ino mora govoriti ino pisati od laži ino škodljivosti nekatoliških vér. To pravico ino dolžnost ima tudi vsak mašnik katoliški v svojim poklicu, pa bi je škof ne imeli? Še več, tudi katoliškemu cerkvenimu listu se ne smé jemati ali pa kratiti pravica, nekatoliške vere z bičem gorečnosti ino resnice strahovati. Mi katolicani ne preganjamo nekatolicanov ino jih ne sovražimo, celo ljubimo jih, ker so zmoteni in milovanja vredni; njih vero pa sovražimo, preganjamo, studimo, zaveržemo; kdo nam more to po pameti zameriti? al smo v stanu laž imenovati resnico, krivico pravico, nečistost čistost? Mi katolicani se podveržemo vsim državnim postavam, tudi ravnopravnosti vér, tode le „salvis iuribus et privilegiis Religionis et Ecclesie catholice propriis.“ Vselej so škofje in mašniki resnico pisali in oznanovali, zmoti pa razodevali, svarili in zavračali. Ako bi g. Šindler ali kdo drugi to branil ali celo z ječo in železjem žugal, bi se mu moglo odgovoriti z apostoljskimi besedami: „Bogu moramo bolj pokorni biti, kot ljudem.“

Martin.

Na visokim Gorenskim 12. mal. serp. Zopet žalosten dokaz nezmerne žganjopije kaže naslednja žalostna dogodba. Peljal je žitni tergove, oče peterih otrok in še le 54 let star, žito z Jesenic v R— na svoj dom z dvéma konjema, in ker je bil revež nesrečni žganjopiji podveržen, se ga je med potjo navlekel. Ko iz pivnice odrine, se vsede na voz na žaklje, in omahovaje se zverne v nekim klančičku, ko je konje huje zagnalo, z voza pod kolesa, de mu je vso nogo sterlo, tako de so kosti skoz kožo prederle. V zgornjim životu mu je oblačilo stergalo in ga tako pomandralo, de bi bil gotovo mertev obležal, ako bi ne bila dva pastirja konj ustavila. Čez sedem dni je revež v strašnih mukah, s sv. popotnico previden, dušo izdihnil in že ga krije hladna zemlja. Bog bodi duši milostljiv! O de bi nesrečni žganjopivci takošne žalostne zglede premišljevali in prevdarili, kako žalostne nasledke nesrečna žganjopija napravi. Ali Bogu bodi milo, pijanec ostane pri vsih tih žalostnih dogodbah pijanec in se nar raji še le preoberne, ko se v jamo zverne, ako ga prav posebna milost Božja ne obiše. — Letina nam je, hvala Bogu! dosti ugodna, dež nam prav po naši volji za potrebo polja namaka, perve pice se bo dosti nakosilo, in nadjamo se še dosti dobre letine; Bog nam daj le še toplo jesen brez slane, de bi debeljača nam dozorela, ki je veliko nasajene in nam podzemljice (krompir) boleznj obvaruj! Samo denarcev nam zdaj manjka zlo, ko nam je hentani lukamatija voznino čez Koren na Beljak vzel in jo je proti Celjovcu zasukal. De bi Gospod Bog le nas in naše zivinceta boleznj obvaroval, in pogubljive vojske deleč od nas odganjal; drugo se že prebavi. Z Bogam!

Gorenc.

Ss. Ciril-Metod-Mohorovo obhajanje v Gornjem gradu na Štajarskem, 14. mal. serp. Dan ss. Mohora in Fortunata je bil letos zelo imeniten za vso gornjosavinsko dolino, zlasti pa za stari Gornji grad, kjer tota svetnika častijo kakor farna patrona. Primerilo se je, da se je obhajal slavni god totih slovenskih učenikov ravno 12. mal. serpana, ko smo imeli končati tisočletni spomin ss. Cirila in Metoda. Združili smo tedaj obe slovesnosti in obhajali toliko bolj častno in slavno. Bil je to imeniten dan ne samo v cerkvenem, ampak tudi v narodnem oziru. Lehko rečem, da kar se je v veliki podobi godilo šesto pobinkostno nedeljo na Velehradu na Moravskem, obhajalo se je bolj v mali podobi 7. nedeljo v Gornjem gradu na Štajarskem. Spodobi se tedaj, da se zapiše z zlatimi pismenkami v spominke bukve slavne gornjogradske dekanije.

Po vsih farah prostrane lavantinske škofije bil je o dnevih Ciril-Metodove pobožnosti blag čas duhovnega življenja, pa tudi posebne milosti Božje. Duhovni pastirji so

kar je bilo moč vse storili, da bi toljko vrednejši in dostojniši obhajali za vse Slovence tako imenitno svetkovanje. Govorili so navdušeno o ss. Cirilu in Metodu. Živo so popisali življenje, terpljenje pa tudi častitljivo smert slovenskih apostolov. Povzdigovali so veliko ljubezin in skerb, ki sta jo imela sveta brata do slovenskih naših predstarev, ktere sta s smertne sence nejevere in nevednosti pripeljala k pravi luči sv. vere in keršanske modrosti. Povedali so, koliko hvalo so dolžni ss. Cirilu in Metodu, ki sta po slovenskih deželah oznanovala sv. zveličansko vero, katero je ohranil usmiljeni Bog skozi dolgih tisoč let čisto in nepokvarjeno. Naj se za to veliko milost zahvalijo, pa tudi z Bogom spravijo ter njega ponižno prosijo, da bi tudi v prihodnje čase sveto vero zvesto in čisto ohranili. V slovenskih govorih — z veselim srcem moram povedati in posebno povzdigniti — pogosto se je čulo predrago, nepozabljivo ime rajnega škofa Antona Martina. Nekteri govorniki imenovali so jih drugega Cirila, ki so slovensko zanemarjeno besedo zopet obudili, al drugega Metoda, ki so po dolgih dolgih letih kakor vikši pastir prvi sv. evangelij slovensko oznanovali svojim dragim ovčicam.

Dobre ovčice so pa rade poslušale glas svojih skerbnih dušnih pastirjev; in verai Slovenci so se obilno vdeleževali sv. odpustikov. Veliko je bilo v totih sv. dnevih spovedanih, obhajanih in z Bogom spravljenih. Muogo se jih je dalo zapisati v ss. Cirila in Metoda bratovšino, ktera jim je bila posebno priporočena, kajti tota bratovšina je list naše gore, je cvetlica, ki je zrastle na domači slovenski zemlji in s svojim prijetnim duhom k sebi vabi tudi sosednje in daljne dežele. Celo neka priprosta Kranjica (priromalo jih je več k nam iz Kranjskega vdeležit se sv. dopustikov) prišla je k duhovnemu pastirju neke naše duhovnije, rekoč: Jaz sem tudi Slovenka, prosim, naj me zapišejo v bratovšino ss. Cirila in Metoda. Za ves telesni trud v tem svetem času — če se more trud imenovati — smo pa imeli obilno plačilo duhovnega veselja, zlasti pri sklepu slovesnosti v Gornjem gradu.

Na prijazno povabilo v. č. gosp. dekana J. Florjančiča sošle so se vse fare — razun naj daljnih sulcbahske in šmihelske — velike dekanije k tej imenitni svečanosti v Gornji grad. Pred tergom pri križi smo se zbrali in potem o poli desetih se podali v procesii proti lepi velikanski cerkvi ss. Mohora in Fortunata. Lepo je bilo gledati brezštevilne množice pobožnih Slovencev, ki so na glas molili in prepevali; veselo je bilo gledati raznih cerkev prelepe bandera, ki so visoko in mogočno vihrale ter oznanovale zmago sv. vere; radostno je bilo poslušati lepe pesni od Matere Božje in ss. Cirila in Metoda, ki so se dalječ okrog glasilne in razlegale.

Vselja nam je serce igralo, ko smo vidili veliko cerkev polno poslušavcev, kar je posebno omena vredno; ker cerkev je tako prostorna in velika, da že stari ljudje ne pomnijo, da bi bila kedaj polna. Slovesni govor so imeli gosp. V. Orožen, šmarski fajmošter, znani govornik in pevec. Ne morem popisati vse pridige, naj le nekoliko omenim.

Za predgovor so si odbrali besede slavnega tudi nam Slovcem dragega še živega škofa: „Vse za vero in domovino.“ Rekli so, živa vera nam je pred vsem potrebna, posebno v sedanjih časih. Brez vere ne moremo Bogu dopasti in zveličati se. Sv. vera je nam luč, temelj večnega zveličanja. Naj veči grešnik ne bo pogubljen, ako ne zamudi pripomočkov sv. vere ter se poboljša in spokori; — ali človek brez vere je že obsojen. Naj veči reveži med vsimi Božjimi stvarmi bi mi bili, da nimamo sv. vere. Vse tedaj za vero in pa za domovino. Pa ne za toto našo ubogo, obrekvano, zaničevano slovensko domovino, — ampak vse za našo pravo nebeško domovino. Mi Slovenci — so rekli — če ravno na tem svetu zaničevani in ubogi, smo vendar srečni, ker nas Bog rad ima, da nam je ohranil pravo vero, kakor nobenemu drugemu narodu, in nas

pelje po potu časnih nadlog v srečnejšo nebeško domovino. Tako tolmačenje besed slavnega vladika se je posebno dobro prileglo in zelo dopalo. Sklenili so s priserčno zahvalo ss. Mohoru, Cirilu in Metodu, ki so Slovcem luč sv. vere prizgali ter pokazali pravi pot proti nebeški domovini.

Po pridigi je bi slovesen obhod s sv. Rešnjim telesom in potem velika sv. maša, pri kterej je bilo 11 duhovnov pričujočih.

Po svetem opravili so nas v. č. gosp. dekan prav prijazno sprejeli ter s prav slovensko gostoljubnostjo podvorili. Veselje je bilo veliko, toljko večje, ker se je vsa slovesnost godila v lepem redu, brez vsega naj manjšega nepokoja. Bog daj, ljuba Devica Marija, ss. Mohor, Ciril in Metod pa prosite, da bi bila redka slovesnost v časno in večno srečo milemu slovenskemu narodu. J. M.

Marburg 14. maj. serp. Viši blagoslovi se bojo tukaj delili 21., 23. in 25. t. m. 8 bogoslovcem četertega in 3 bogoslovcem tretjega leta. — Ravno smo dobili v Pragi lepo tiskano in od tukajšnjega gorečega rodoljuba gimnazialskega učitelja g. Majcigera v slovensko prav lepo prestavljeno knjigo: „Zgodovina ss. apostolov slovenskih Cirila in Metoda,“ ktero kinčajo lepe in pobožne podobe, in ki je posvečena „pobožnemu narodu slovenskemu,“ in obsega 13 pol v četertini. Zelimo, da bi jo čital narod, kteremu je posvečena, pazljivo, pobožno in obilno, ter se navzemal iz nje tiste nadušene ljubezni do cerkve in naroda, s katero je pisana. — Tisučletnica v spomin ss. bratov Cirila in Metoda je bila po vsi naši škofii, kolikor do zdaj vemo, prav navdušeno obhajana, posebno slovesno pa na Ponikvi in v Konjicah. — Tudi politisko dovoljenje za slovsstveno svečanost te tisučletnice je že prejela naša čitavnica. Misli jo obhajati 3. avgusta in sicer prav častito in slovesno. Priprave se delajo velike, deležnikov se oglasuje od blizo in dalječ mnogo. Bog daj izid vesel in srečen!

Iz Maribora smo ravnokar prejeli popis življenja in djanja ranjcega škofa Slomšek-a z naslovom: „Anton Martin Slomšek, Fürst-Bischof von Lavant, dargestellt in seinem Leben und Wirken von Franz Kosar, f. b. Consistorialrath u. Spiritual im Priester-Seminar zu Marburg 1863.“ Bukve v vel. osmerki, z različnim natisom na lepem papirji imajo živo podobo ranjcega kneza škofa Slomšek-a na celu in obsegajo 21 pol. — Kolikor smo mogli v naglici pregledati, je to delo od konca do kraja jedernato, tehtno in izverstno, — sej tudi iz peresa znanega g. pisaveca nihče kaj drugačnega pričakoval ne bo. V 17 z rimskimi številkami razločenih oddelkih je živo in vse skozi mično in podučljivo z neštevilnimi citati popisano ranjcega škofa: rojstvo in mlade leta, študiranje, Slomšek bogoslovec in učenik slovensine, pomočnik, spiritual, in njegovo djanje, narodno-slovsstvena delavnost, popotvanja o šolskih praznikih, dopisovanja; Sl. dekan in fajm. in njegovo djanje, razmera do kaplanov, cerkveni in hišni red itd.; Sl. korar in vikši šolski ogleda. — njegovo slovsstvo in pastirsko djanje, „Drobtinice“ itd.; Sl. inful. prost. — škof izvoljen, past. list do duhovstva; njegove zasluge za škofijo, vredba škofije itd. Conventio Salisburgensis; — zasedenje škof. sedeža v Marburgu...; njegova gorečnost v semenišu se v Celovcu, v Sentandreji; vstanova semeniša v Marburgu, poslopje, cerkev sv. Alojzija itd.; njegovo vdeleževanje pri duhovnih in učnostnih vajah; poskušnje konsideracij; mladenško semenišo: Maximilianum-Victorium; Sl. zasluge za nadaljno oliko duhovstva; bogoslovske naloge; pastirski pogovori (konferencije); duhovajske zadeve; osebn in pastirski listi; vaje za duhovne; Slomškove zasluge za dušno pastirstvo v št. Andreju, Marburgu, po vsi škofii...; posebna skerb za šolsko mladino; bratovšine, misijoni; vstanovitev Lazaristov, boljši red pri Božji službi; zatiranje vraž; gorečnost za cerkveno lepoto in zidanje novih cerkev; ško-

fovske obiskovanja; naprave spominskih bukev pri duhovnjah. Sl. zasluge za slovensko slovstvo; preuredba ljuških šol. Slomšek pisatelj, mecenat in svetnik drugim pisavcem. Pojasnjenje natalcevanega domorodstva. Zasluge za katol. Cerkev sploh; bratovščina ss. Cirila in Metoda itd.; popotvanje v Rim. Spodbudno domače življenje. Blažena smert. Pripis. — Mislimo, da ta kratki posnetek, koliko obilno prelepe tvarine bukve obsegajo, je njih nar boljše priporočilo. Želimo, da bi se delo prav močno razširilo in bralo.

Kteri so se pri vred. „Zgod. Dan.“ naročili na te bukve naj blagovolijo po nje poslati, ker smo jih te dni dobili.

Osemnajststoletnico pri sv. Mohorji na Moravskem. lep popis, smo prepozno dobili, in pride na versto prihodnjic. Enako s Pivke.

V Gorici 15. julija. — Slava slavnemu dnevu, ki ga nam je goriška čitavnica napravila 12. julija 1863 slovenskim apostelnam ss. Mohorju, Cirilu in Metodu na čast, nam vsem pa v nedolžno razveseljevanje! Vsak rodoljub, ki se je cele te slovesnosti udeležil, bi si pač imel ta dan z zlatimi čerkami zapisati v svoj dnevnik v vedni spomin svoje ga nadaljnega življenja. Razdelim slovesnost v jutranjo in večerno. Začela se je jutranja s službo Božjo ob 10 na prijaznem homcu Kostanjevici v lepi cerkvi č. oo. franciskanov. Imeli so peto mašo in so tudi pridigali o slovenskih apostolih v. č. gosp. J. Budal, kanonik in vodja semeniški. Pri orglah so pa peli gg. bogoslovci Miklošičevo slovensko mašo, pesem od sv. Mohorja, ss. Cirila in Metoda. Vse to so tako serčno in izversto prepevali, da so pričujočim pobožnim globoko v srece segali. Slovenec kot neslovenec je resno poterdil: To pač je petje cerkveno, petje, ki človeka v nebeske širjave zamakne! Resnica je, da dobro ubrano petje do človeškega serca posebno moč ima, pobožnega v pobožnosti uterduje, mlačnega spodbada, grešnega na pravo pot vleče. V figuralnem petju bi imeli posebno duhovniki dobro izurjeni biti, ker le po tem takim se bodo za lepo cerkveno petje v svoji cerkvi potegovali in nikdar jim ne bo vse eno, ako organist s svojim petjem in orgljanjem pobožnost kristjanov ubira ali pa podira. Slava torej našim gg. bogoslovcem, ki se v domačem cerkvenem petju s proste volje tako čvrsto urijo; kakor dušni pastirji bodo s petjem v cerkvi čast Božjo zamogli obilno pospeševati. — (Konec nasled.)

Razgled po kersanskem svetu.

Trient. (Konec.) Zbrani škofje so iz Trienta sv. Očetu poslali pismo sinovske ljubezni, neomahljive vdanosti, zvestobe in pokoršine. V tem pismu terdijo pred ravno tistim križem, kakor pred 300 leti njih očetje, ravno tisto sveto vero, ter obnavljajo dolžno spoznanje in česenje do vsih določil, ki so jih očetje po navdajanji sv. Duha sklenili za stran cerkvene discipline in vladarja sv. Cerkve, in za stran časnih pravic sv. Sedeža. Slovesno naznanujejo, da bodo z vsimi dopuščenimi pomočki odbijali božjeropno roko, ktera bi se po cerkvenem posestvu stegnila. — Pričujoči so bili pri tristoletnici: Kardinali, Reisach (papežev poslanec), Svarcenberg in Trevisanato iz Benedk; vikših škofov 7, med njimi Tarnoczy iz Solnograda, Salvastida iz Mexike; škofov 18, med njimi Jirsik iz Budejevic, Haynald iz Sedmograškega, Vieri iz Celovca, Stepišnik iz Maribora, Fessler i. p.; 19 prelatov, opatov, milostnikov (monsignori) in veliko duhovnov. „Armonia“ omenjuje, kako ste te tristoletja delale politika in krivoverstvo, da bi človeštvo obnovile ali reformirale, reformirale vero, modroslovstvo, učenosti, vse. Pa kaj ste dosegle? Protestanstvo, hotevši reformirati vero, je prireformovalo do Strauss-a in Renana, nar večih nevernikov poslednjih časov. Škofje v Trientu zbrani se čvrsto poganjajo za svobodo, pa ne kakor oznanovavci rovarske svobode, ki hočejo svobodo za zmoto, za greh, v tem pa resnico v železje devajo, čednost preganjajo, in a jo

svobodo za ogrinjalo hudobije (1. Pet. 2.); dovolijo svobodo razbojnikom, zavdajavcem, zavezolomcem..., v ječo pa devajo duhovne, škofje, kardinale.... V Trientu govore škofje kakor v Rimu, ali kakor bi govorili v Parizu, v Londonu, v Petrogradu, v Pekingi, ako bi se ondi zbrali. Rovarji (zoper Cerkev) pa so v Torinu vatavni, v Parizu samoderžni, v Rimu republikani, menjajo misli po zraku, to je, po svoji samopridnosti. — Med slavoklici ali aklamacijami v god ss. Petra in Pavla sta nasledvala za Bogom trojedinem, Marijo in Svetniki tudi do Pija IX in do svetlega cesarja Franciška Jožefa I.

Društvo „serbske slovesnosti“ je odmenilo izdelati enciklopedijo naukov. Škoda, da se ni katoliško slovanstvo enacega dela lotilo, ker bati se je, da tako imenovani „pravoslavni“ bi utegnili svojo znano „pravoslavnost“ tudi v enciklopedii v kvar katoličanstvu odveč razodevati, kakor delajo slaboverni nemški učeni v svojih enciklopedijah, ki so potem za katoličane slaborabne. Ako društvo želi, da bi bilo delo zares Slovanom sploh koristno ter bi ne dražilo bratov zoper brate, naj bi zložilo vredništvo tudi bogoslovsko olikanih mož obéh ver-skih spoznav, kteri bi vedili tako pot najti, da bi se v učenem delu nobena vera ne žalila. Ne smeje bi pa tudi neverske enciklopedije služiti v podlago.

Poljsko. Ko je rusovska sodnija v Varšavi mniha Konarkiga tako goropadno v smert izdala, je vikši škof Felinski 12. rožn. zoper tako nasilstvo slovesen upor izročil. Protest pravi: Dans med 5. in 6. uro zjutraj je bil mniha Agripino Konarski, kapucinar, po obsodbi vojaške oblasti, pred terdnjavo obešen. Njegovo truplo je tri ure viselo, potem je bilo na tla spuščeno in pokopano, brez kakega verskega obreda, na neznan kraj. V obsodbi, ki se je brala mnihu Konarskimu, so te-le besede:

„L. 1863 je zapustil kraljestvo s tujim potnim listom, in ni zopet prišel razun na povelje središnjega odbora, da je na bojišu upornikov verske obrede opravljaj, zlasti spovedoval tiste, ki so bili v smertni nevarnosti.“

V očitani zoper mniha Konarskiga jest nič ne vidim, kar bi bilo vredno tako terde sodbe; ker duhoven brez ozira nanj, kdor ga kliče, je po svojem poklicu zavezan versko pomoč skazovati vsim umirajočim brez odgovora za stran njih politiške ali občinske zadeve.

To načelo je vse sploh spoznano, in strašna deržavljanjska vojska v severni Ameriki daje nov dokaz, kako obé vojskovavni strani spoštujete nasproti svoje duhovne; in vender ena nju dvéh ima drugo kakor rovarsko!

Nadalje pravi pismo, kako da je vlada sama v začetku razglasila po časnikih, da duhovni in zdravniki ne bodo nadlegani, ko ranjenim pomoč skazujejo. Potem dokazuje, kako da je ta obsodba nasproti cerkvenim postavam, po kterih med drugim duhoven ne sme v smert izdan biti, dokler ni degradiran, kar se zgodi zavolj spoštovanja do vere, ki je podstavni kamen občinskega reda. Ako se ta postava prelomi, zadene veliko izobčenje začetnike in deležnike tega preloma in nasledva cerkveno žalovanje v določeni obširnosti tistega kraja, kjer se je to dogodilo. V pričujočem primerljeji pa so cerkvene postave, ki so se sicer v enacih dogodbah vselej spolnovale, popolnoma žaljene. Ne le da obsodbne pisma niso bile škofu izročene, temveč še hudodelstva mu niso naznanili, kterega so mašniku podtikali. Ta okolišina, pravi vikši pastir, je tolikanj težji, ker je cerkvena čast sramoti izpostavljena, in obešenje duhovna veljá za nar bolj sramotljivo smert itd. K sklepu vikši pastir pristavlja še besede zakonila cerkvenega zbora Piotrkovskega 1761, po kterih mora vsa Božja služba po vsi okrajini nehati in razun sv. kersta in sv. posled. olja se ne smejo nobeni sakramenti deliti, ako kak kralj, knez ali druga oseba vikšega škofa ali škofa tiste okrajine da zapreti, ali ga zažene v pregnanstvo. Ako se duhoven viši stopnje umori, žaluje vsa nadškofija, za

duhovna srednje stopnje dekanija, za duhovna nižji stopnje pa se kraj in duhovnija v prepoved dene, kjer se je hudobija dogodila. — Take cerkvene postave je sicer tudi razkolniška vlada spoštovala; zdaj pa ko jih ji naj višji pastir v spomin kliče, je barbarstvo njega samega čedi ugrabilo, in ga v pregnanstvo gnalo. Zanesljivo pa je, da ta krivica bo Rusa vse drugač tepla in mu prigrevala, kakor pa poljsko rovarstvo samo na sebi.

Rusovska vlada, kolikor koli taji po daljnopisih in svojih časnikih napredovanje poljskega vpora, vendar ne stoji na trdnem. Zakaj pomočki, po katerih sega, da bi rovarstvo zaterla, kažejo da vojna ni kos temu opravilu. Pribežala je sedaj k čudnemu in brezbožnemu pomočku, namreč k temu, da huska kmete zoper posestnike; ob kratkem: pribežala je k socializmu! Tako modruje „Armonia“ in pravi, da priča tega je razglas Muravievov do poglavarjev okrajn Vilne, Kovna, Grodna, Minska, Mohileva in Vitebska, kterege je obelodanil „Journal des Débats.“ Po imenovanem razglasu bi se mogle posestva in poslopja malega plemstva in družih, ki se med vporniki vojskujejo ali kakor si bodi upor podpirajo, zročiti državnim kmetom ali sploh tem, ki za državo delajo. V ravno tem razglasu je kmetom dana oblast loviti in v ječo tirati brez vsacega ozira vse zadolžene, ali pa ki mislijo, da so z vporniki v zvezi. Ako se pa tudi kak kmet vpora vkriviči, naj srenja enako z njim stori, po tem razglasu. — Kakošnim gujusobam je s tem razglasom (če je resničen) pot odperla, slehern lahko previdi.

Francozje so vsi po konci novega veselja, da so na Mexikanskem tudi glavno mesto Mexiko dobili. Vojska je dokončana; zdaj se začneja pripenjanje ali prisvojevanje (aneksija), pravi „Armonija,“ kajti Napoleon, kakor se čuti, meni ondi narediti drugo Algerijo. Že namreč gredo tje merjevci in višji vradne osebe, da bodo deželo po francoskem kusu vravnali. — K temu se pa tudi bere, da je Franco-ko poslalo bark v varstvo francoskim rojakom na zrogovljenem Madagaskaru. — Med tem pa raste angleški vpljiv na Greškem, in na Japonskem se je že 11. majnika odlog iztekel, ki ga je Anglija na francosko posredovanje dala japonski vladi, da zadosti krivicam, ki so ondi storjene angleškemu poslanstvu.

Na Angleškem je l. 1862 vstala bratovšina, ki se njeni družniki imenujejo zedinovavci in njih naravni in očitni namen je skupno zedinjenje anglikanske in greške cerkve z rimsko-katoliško. Ta bratovšina ima 6000 družnikov in iše svoj namen z molitvijo doseči. (To je prava pot!) Pa ne le da molijo, temuč podučujejo tudi ljudstvo v vsih katoliških resnicah in prizadevajo si, soznaniti anglikanstvo z nekdanjimi in sedanjimi katoliškimi vredbami. Njih katekizem ima nekatere zmote, toda njih gorečnost pripravljva množice k sprejetji sv. vere v celoti. Katoličani se ne vdeležujejo te bratovšine razun z molitvami; to je tedaj samolastno gibanje in sad milosti.

Car in zedinjeni greki. Rusovski vradni časniki popisujejo, kolike povodnje dobrót so se zlele nad Poljsko, odkar je Aleksandar II tron zasedel. Med temi dobrotami je vravnava greško-zedinjenega semeniša v Chelmu, ktere namen — češ — je, dobiti in obdelati vrednih duhovnov in zmožnih profesorjev za greško katoliško semenišo. S to dobroto moškovitarka in njegove lisičnosti pa je taka-le: Chelmska škofija je bila edina, ki je po posebnem varstvu Božje previdnosti ubežala dopolnemu razdjanju. Miklavž je dolgo premišljeval, kako bi obdelal s to škofijo, v kateri se je bil katoliški življeji ohranil veči kot v vsih drugih taistega obreda, in ktere stan v sercu Poljskega ni tako lahko dopustil, da bi se zversile zatiranja in pregnanjanja, ki so se tolikanj trinoško zverševale po Litvanii in Rutenii. Aleksander II, pustivši knuto in tiranje v Sibirijo, se je prijel skritega in potuhnjenega kovarstva, nadjajoč se, da tako bode varniše razdjal greško zedinjeno cerkev, ter ne bo noben zdihljaj dal katoliškemu svetu spo-

znati, kdaj je odmerila poslednja mladika katoliške Cerkve na jutru. Prevdarjal je tedaj moškovitarkar in sklenil vravnati chelmsko semenišo, prestrigel je v ti škofii vsak pomoček, da bi se kleriki ne mogli dati izučiti v kako latinsko semenišo, podvergel je semenišo pod oblast nekemu moškovitarkarju, in odtegnil je semenišnega vodja škofovi oblasti, ter ga podjarmil oblasti državnega odbora ali komisije. Tako dobroto je skazal car z vravnavo chelmskega semeniša. (Arm.) — Rusovska vlada ima v svoji sistemi, katoličanstvo tretji, in od tega ne bo odjenjala, dokler bo mogla z mezincem migati. In tukaj zamore le sama molitev pomagati; diplomacija nekaj dela, ali storila bo blezo malo; na terdo skalo gre terdo kladvo; Rus bo precej obljubil, kakor je že dostikrat, spolnil pa nič. Bratovšina ss. Cirila in Metoda bo razkolniškemu zmaju glavo sterla.

Lesniki, jabelka in lesnika.

Ljubljanskega „plaudererja“ je zaskerbalo, da bi nemško pevajoči in cigansko cigu-digu-joči „pemski“ muzikanti utegnili pri nas propagando za „koruno cesko“ delati, ko bi bilo mogoče. — Ne dosti, da Dunaj umazanih časnikov pošilja v Ljubljano, je jël pošiljati še tudi svoje ne lepse umite „volksängerje“, ki ljubljanski „plauderer“ pravi, da Dunajčanom, kteri se vesele klafanj in kvant, vtegnejo biti „pravi vesoljni potop sladkost.“ — Gospod Margotti, ki je bil zastran naznanil v „Armonio“ popotval v Trident k tristoletnici, pravi, da so mu po poti dobri ljudje kar radovoljno zepe napolnovali z darovi za sv. Očeta: 6000 lir je dobil, dasitudi le za vinar ni poprosil. K temu pristavlja: Med otroci papeževimi in otroci prekueijskimi je vselej ta veliki razloček: prvi dajejo, drugi jemljejo; uni skazujejo svojo ljubezen Piju IX, ker mu z denarni pomoč skazujejo, ti se stulijo za priserčne prijatle Italije, da bi bili italijansko obdarovani in debeljeni. Kavur je bil vrednika „Gazette del Popolo“ poslal v Neapelj in Sicilijo, pa mu je poprej s pet sto tavzent lirami zepe napolnil, da naj jih med rovarje trosi. V ravno tem spisu je rečeno: Rovarstvo je pokazalo, da je čutilo moč tridenskega obhajanja, ker izbruhalo se je v Parizu, na Dunaju, v Milanu, v Torinu. — Kakor na Laškem, tako tudi na Portugalskem dela protestanstvo silno propagando. Po ulicah, pri vodajakih, po šolah trosijo knjizurice, s kterimi katoliško vero gerdijo. Bo mar to protestanstvu pot odperlo? Verski vnemarnosti pač. Sv. Oče so uni dan v tem oziru nekemu duhovnu rekli: „Vsaktero hudo utegne v Portugalsko priti, le protestanstvo ne.“ — Poslanec Šindler bi rad trienskega škofa Rikabona v pravdo spravil, ker je nekdanjega Lutra in luteranstvo nekaj pograjal; naj bi moz poslušal, kaj Luter celo sam od sebe piše, morebiti bi se kaj umiril. Pravi med mnogim drugim: „Ne morem verovati, kar učim, drugi pa menijo, da sim do čistega prepričan. Ako bi bil mlajši, celo pridigati bi ne hotel, drugo opravilo bi si izvolil. Ako bi bil previdil, da bo moje početje (reformacija ali novoverstvo) tako deleč slo, gotovo bi bil jezik za zobmi deržal (das Maul gehalten)! Koliko ljudi — zdihujem — si s svojim naukom zapeljal! Vsega tega rogoviljenja si ti kriv!... V teh britkostih sim se prav velikrat do pekla potopil itd.“ (Alte Abendmahllichte. Zweibrücken, 1827. str. 304.) Kdor hoče pa veliko tacega slišati, naj bere „Wien. Ztg.“ št. 28, 1863; ondi je iz bukev učenega protestanta iz Zürich-a dosti povedanega. — Ker so Rusi Poljakom škofa Felinskiga odpeljali, se je po vsih cerkvah vpor ali protest bral zoper to nasilstvo. Rzevuski, namestnik Felinskiga, se je prostovoljno ti časti odpovedal. Zapovedano je cerkveno žalovanje za vse kraljestvo; zvonjenje je obmolnilo. Ponoči nato so Rusi zopet duhovne zapirali. — Kakor v god sam, tako je bilo tudi skoz osmino silo ljudstva na Velehradu, akoravno so hudovoljni jeziki žvekali od zmečkanih ljudi, razgnanih svec,

národnih demonstracij. V sredo je bilo do 30.000 romarjev in 70 duhovnov, bernski škof je pontificiral; v četrtek pa budejeviški mil. g. Jirsik, kateri je romarje iz Srbije, Bolgarije in Lužice prijazno pozdravil. Red je bil vse skoz tako lep, da je vlada vse oprezovanja prepovedala; zakaj bile so ondi slovanske ovčice. — V Palermi je po ječah 2000 ljudi pod pravdo in obsojenih, in ker ni ječ za toliko ljudstva, se lahko vé, kako so natlačeni. Sploh imajo biti vlade v blagor ljudstev, sedanja sardinska je viditi zato, da ljudstva terpinči. Ti ubogo laško ljudstvo! Zavolj nesramnih freimavrarjev, nejevernikov, italianissimov — mora toliko škofov, duhovnov, družih ljudi po ječah stokati!! — Spominek za Kavurja in Kavurjevce. „Armonia“ piše, da narisov za Kavurjev odmenjeni spominek je že sto in šestnajst, torej tudi ona noče poslednja biti in svetuje še stosedemnajstega tako-le: Bode naj Janova podoba dveličnica na podnožji, ktero naj v štirih izbuknjeninah kaže; Nico francosko, Napolitansko prerajeno, Cerkev pristo, Italijo edino. Napis pa bi utegnil taki-le biti:

A Camillo Benso di Cavour
Clericale manicipale italianissimo
Commercianta a Plombiere
Cortigiano a Parigi
Faccendiere in Torino
Coraggio contro l'Inferno Pontefice
Distrusse il Piemonte
Incatenò la Chiesa e l'Italia
In nome della libertà
E volendo andare a Roma
Sbagliò la strada
Inaspettamente trovandosi
Nell'avito sepolcro di Santena.

Po slovensko bi se kje tako-le glasilo: „Kamilu Bensu pl. Kavurju — Lahonu vsih lahonov v rečéh, ki so mu mar in ki mu nič mar niso — prezavcu v Plombieru — gospodiču v Parizu — štefnjaču v Torinu — Goliju zoper neoroženega papeža — ki je razdjal Piemont — v okove spravil Cerkev in Italijo — v imenu svobode — in hoté iti v Rim — je pot zgrešil — ker zdajci se je iznajdel — v grobu svojih dedov v Santeni.“ — Če ni komu po gódi, naj skuša pa boljše posloveniti. — Ako bi pa ta napis kje ne bil všeč, svetuje „Armonia“ latinskega, kateri bi ne mara učenim in tujcem boljše vstregel, namreč:

Camillo Benso a Caburro
Quicum fama et Patria
In sepulcro quiescunt.
To je:
Kamilu Bensatu Kavuru,
S katerim Domovina, Slava
V merzlem grobu spava.

Majnikove zvezdice.

V.

Z mnogoterimi britkostmi, ki jih Bog pošilja svojim otrokam na zemlji, ima on svoje svete namene, kakor ste že dostikrat slišali. Kolikor boljši pa je pri človeku volja, toliko hitreje je namen britkosti ali kazni, nesreče itd. dosežen, in toliko hitreje je usmiljeni Bog pripravljen, tudi nadlogo odverniti. Svoje poboljšanje ali sploh strinjanje svoje volje z Božjo voljo človek ravno s tem pokaže, de v težavah in nesrečah ni nevšečin, nejevoljin, jezín, ne godernjá in ne toži čez Božjo previdnost; temuč ponižno pomoči prosi, Bogá. Marijo in svetnike kliče, de bi bil iz zaderge rešen. In Bog, tako nezmerno usmiljeni Oče, na prošnjo svojih svetnikov prošnjo svojih otrok dostikrat kar naglo in neutégama usliši. Kakor je Bog na Horebu z Mozesam govoril, na Sinaju svojo postavo dal, in kakor se je Zveličar aposteljnám v Galileji prikazal; tako se tudi zdaj dostikrat na posebnih krajih posebno milostniga skazuje, zlasti na priprošnje Marije Device in svetnikov. Kakor ste slišali zadnjič od Žalostne gore, tako so popisane tudi od Dobrove

marsiktere dobrote, ki so jih verni kristjanje dosegli na prošnjo Marije Device. Nočemo jih nikomur za čudeže vsilovati, ker nikjer ni zapisano, de bi jih bila sv. Cerkev za take poterdila ali tudi le preiskovala, ampak pové se vam v čast Božjo in hvalo Marije Device le samo to, kar so pošteni verniki sami skusili in čč. gg. duhovnim pastirjem na Dobrovi pripovedovali, ti pa so v posebne bukve zapisovali, iz katerih bomo v tih Šmarnicah večkrat kaj posneli. Bukvam (rokopisu) se pravi v našim jeziku: „Studentec žive vode“, to je, Marija neizsušljivi studenec, v dobrovski cerkvi prav obilno tekoči, iz kteriga pobožni romarji zajemajo blagor od Gospoda itd. Spisal M. Jernej Zupanc, vikarij tega kraja IV. 1756. (Taktar namreč so začele dogodbe zapisovati. — Posodili so nam te bukve v. č. dobrovski gosp. fajmošter Jan. Vidmar mesca maliga travna 1863.)

Ker imamo danes premišljevanje, kako naj vode povečičujejo *) Gospoda, bomo iz prigodbe vidili, kako naj tudi vode Marijo Devico hvalijo. V ravno imevovanim „Studentec žive vode“ (št. 10) se to-le bere:

„Leta 1745. Človek v nevarnosti na vodi rešen. Andrej Hrovat, Mengeski farman iz soseske sv. Pavla, vinski kupec, se je 11. maju (1745) sam brez brodarja čez Savo peljal. Na sredi vode mu reka čoln odnese in na skalo zažene, kjer obtiči in je v toliki nevarnosti, de revež nima več upanja se oteti, ker vse moči so ga že zapustile. V tih britkosti se spomni, de je zapisan v bratovšino presvete Marije Device na Dobrovi, torej se ji brez pomude priporoči in se s sv. mašo tje obljubi. Na tó se ladija sama lepo s skale sname in srečno k bregu priplava. V zahvalo je precej 16. dan ravno tistiga mesca svojo obljubo za ohranjenje življenja preblaženi Maril Devici na Dobrovi spolnil.“

Ne k nar manjšim vodenim nadlogam ubogih Evinih otrok se šteje tudi vodenica. Tudi v tej britkosti se je Marija Devica Dobrovska skazala sladko in milo „Tolažnico žalostnih“ in „Zdravje bolnikov.“

Pod št. 79 v imenovanih bukvah je to-le pisano: „Leta 1775. Vodenica s pomočjo blažene Marije Device zgine, in zdravje se poverne. Marjeta Klemenčič s spodnje Šiške, fare šentviške nad Ljubljano, je to cerkev obiskala v praznik vnebovzeta blažene Marije Device, in je povedala, de je bila 15 tednov bolna za vodenico; ker pa natorni pomoči niso nič izdali, se je na svét sosedov z nekim darom na Dobrovo obljubila, in dva dni potem je čutila, de je vodenica odjenjala, in ozdravila se je popolnoma. Zavoljo tega je ob imenovanim dnevu svojo zahvalo opravila in obljubo rešila, in prosila, de naj se zadobljena milost romarjem oznani.“

Po pravici tedaj smemo tudi mi klicati: Hvalite vse vode, ki ste nad nebam, Marijo. Hvalite Marijo vse moči, ker ona je „Zdravje bolnikov.“ „Tolažnica žalostnih“ in „naša usmiljena Mati.“ — O Marija, prosi tudi za nas v vsih naših težavah na vodi in na suhim!

Duhovske spremembe.

V lavantinski škofii. Prestavljena sta gg. kaplana: And. Lorenčič v Središče, — Jak. Holz pa k Mali nedelji. Umerl je č. g. Jak. Bošnjak, farmešter v Šmartnu na Pohorji.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. Št.: Se bo že porabilo; vendar bolj izvirno, rabniši je. — G. J. Šm. v Opačs.: Odgovorili smo Vam 12. t. m. post. rest. Gor. — G. M. K.: Dalje ne smemo — brez prida na eni, brez škode na drugi strani. — Gg. d. H. — F. v G. in J. V. v K.: Skoda, da so nam verli spisi za zdaj prepozno v roke prišli; tedaj prihodnjič. — G. M. v G. g.: Lepa hvala! — G. Fr. K.: Hvaležno prejeli; več v pismu. — G. — n —: Dobra misel; upamo, da se bode dalo osnovati. —

*) Laudate aquae omnes, quae super coelos sunt, Domino. Cant. trium Puerorum.